

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Директор навчально-наукового
інституту міжнародних
відносин ім. Б.Д. Гаврилишина
Три́на ІВАЩУК

2023

ЗАТВЕРДЖУЮ:

В.о. проректора з
науково-педагогічної роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ

2023

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Директор навчально-наукового
інституту новітніх освітніх
технологій

Святослав ПИТЕЛЬ

2023р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Історія і теорія міжнародних відносин»
ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань - 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальність – 052 «Політологія»
освітньо-професійна програма – «Міжнародні та регіональні політичні
комунікації»

Кафедра політології та філософії

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практичні заняття (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПЗ (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Екз. (сем.)
Денна	3	6	28	28	3	8	83	150	5
Заочна	3	7	8	4			138	150	8

31.08.2023
[Signature]

Тернопіль – ЗУНУ – 2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 05* «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія», затвердженої Вченою радою ЗУНУ, протокол №9 від 26.05.2021 р.

Робочу програму склав: доцент кафедри політології та філософії ЗУНУ, доц., канд. політ. н., Томахів В.Я.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології та філософії протокол №1 від 28.08.23 р.

Завідувач кафедри

Тетяна ЧОЛАЧ

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 052 «Політологія», протокол №1 від 29.08. 2023 р.

Голова ГЗС

Олег РУДАКЕВИЧ

Гарант ОП

Володимир ТОМАХІВ

**СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Історія та теорія міжнародних відносин»**

1. Опис дисципліни «Історія та теорія міжнародних відносин»

Дисципліна «Історія та теорія міжнародних відносин»	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Дисципліна - нормативна Мова навчання Українська мова
Кількість залікових модулів – 4	спеціальність 052 «Політологія»	Рік підготовки: <i>Денна – 3</i> <i>Заочна -3</i> Семестр: <i>Денна – 5</i> <i>Заочна -7</i>
Кількість змістових модулів – 2	ступінь вищої освіти – бакалавр	Лекції: <i>Денна – 28</i> <i>Заочна -8</i> Практичні заняття: <i>Денна –28</i> <i>Заочна -4</i>
Загальна кількість годин – 150		Самостійна робота: <i>Денна – 87</i> <i>Тренінги, КПІЗ – 8</i> <i>Заочна - 138</i> Індивідуальна робота: <i>Денна – 3</i>
Тижневих годин – 10 з них аудиторних – 4		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета і завдання дисципліни «Історія та теорія міжнародних відносин»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою дисципліни «Історія та теорія міжнародних відносин» роз'яснити ключові теоретичні та концептуальні засади вивчення міжнародних відносин як суспільно-історичного феномену, дослідити еволюцію підходів до аналізу міжнародних відносин, обговорити сучасні концепції вивчення міжнародного життя, розкриття понять і категорій дисципліни, її принципів, логіки, структури, методології, здобуття навичок їх практичного застосування.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

- ознайомлення студентів із теоретичними засадами дослідження міжнародних відносин та її практичними висновками й наслідками;
- формування навичок самостійного мислення у студентів, аналізу ними закономірностей розвитку світових політичних процесів на початку ХХІ ст.;
- дослідження концептуальних засад формування зовнішньої політики України, специфіки її поведінки на світовій сцені;
- формування у студентів розуміння специфіки українського фактору у сучасному геополітичному просторі.

Завдання лекційних занять полягає у тому, щоб розкрити зміст ключових понять та концептуальних підходів, на яких базується вивчення міжнародних відносин, познайомити студентів з теоретичними напрямками та школами, які існують у світовій науці. На базі раніше отриманих студентами знань та вмінь поєднуються найважливіші питання історії, теорії та практики міжнародних відносин. Їх осмислення та адекватний аналіз можливі лише за умов системного погляду на міжнародні відносини.

Завдання практичних занять полягає у тому, щоб сформувати у студентів на основі теоретичного матеріалу, поданого на лекціях та в процесі самостійного освоєння програмного матеріалу, глибоке розуміння основних закономірностей та перспектив розвитку міжнародних відносин, їх детермінуючого впливу на політичні явища і процеси в сучасному глобалізованому світі..

2.3. Найменування компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

- Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.
- Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.
- Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни.

Передумовою вивчення навчальної дисципліни «Історія та теорія міжнародних відносин» є успішне засвоєння студентами теоретико-категоріальної бази знань з таких навчальних дисциплін як: «Вступ у спеціальність», «Філософія», «Загальна теорія політики», «Історія зарубіжних та українських політичних вчень», «Зовнішня політика України та зарубіжних країн».

2.5. Результати навчання

- Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення.
- Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.
- Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.
- Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.
- Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.
- Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.
- Застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни: «Історія та теорія міжнародних відносин»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ІСТОРИЧНІ ТА ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НАУКИ ПРО МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

Тема 1. Історія і теорія міжнародних відносин у системі суспільних наук.

Історія і теорія міжнародних відносин як наука та її місце у системі суспільних наук. Структура, завдання та функції історії і теорії міжнародних відносин. Предметна структура теорії історії і теорії міжнародних відносин. Функції історії і теорії міжнародних відносин. Категоріальний апарат історії і теорії міжнародних відносин. Поняття “міжнародні відносини”, “світова політика”, “міжнародна політика”, “зовнішня політика”. Зв'язок ІТМВ з іншими науковими дисциплінами.

Тема 2. Міжнародні відносини як суспільно-історичний феномен.

Найважливіші особливості міжнародних відносин. Особливі риси внутрішніх та міжнародних відносин: поліцентризм; складність; системність; глобальність; взаємозалежність між внутрішньодержавними та міжнародними відносинами; економічна детермінованість; культурний плюралізм; інформаційна залежність міжнародних відносин.

Учасники міжнародних відносин. Зміст поняття: «учасник», «актор», «партнер», «фактор», «сторона», «суб'єкт міжнародного права». Суб'єкти міжнародного права: держави, які є основними суб'єктами; державоподібні, або специфічні, політичні утворення; міжнародні організації; народи, що борються за свою незалежність. Державоцентрична модель міжнародних відносин. Транснаціональна модель міжнародних відносин. Актори світової політики. Співвідношення учасників (акторів) міжнародних відносин та особливості взаємодії між ними.

Типологія та функціональні особливості суб'єктів міжнародних відносин. Суспільні групи в міжнародних відносинах: етнічні групи, релігійні групи, професійні групи, культурні групи, політичні групи, економічні групи. Держава як найважливіший учасник міжнародних відносин. Наддержави і великі держави, середні держави, малі держави та мікродержави. Співвідношення сили і статусу держав. Ранги держав у міжнародній системі. Інтереси та цілі діяльності учасників міжнародних відносин. Міжнародні організації та їх розвиток у ХХ ст.. Класифікація міжнародних організацій.

Тема 3. Структура міжнародних відносин.

Структурні особливості міжнародних відносин. Видова структура міжнародних відносин. Зовнішньополітичні відносини. Типи зовнішньої політики за Й. Беллерсом: місіонерська політика, ліберальна політика, пацифістська політика, тоталітарна політика. Стани в світовій політиці: стан мирного співіснування, стан конфронтації, стан конфлікту. Функції дипломатії: інформаційна, переговорна, договірна. Форми дипломатичної діяльності: спеціальні місії, постійні представництва, міжнародні конференції та міжнародні організації. Міжнародні економічні відносини. Міжнародний поділ праці та світове господарство. Міжнародні відносини у сфері культури. Вестернізація та її вплив на національну культуру. Міжнародні відносини у сфері інформації. Види інформації: секретна, спеціалізована, масова. Форми міжнародних відносин (двосторонні, багатосторонні, колективні).

Тема 4. Міжнародні системи.

Явища та процеси в міжнародному середовищі. Міжнародні системи. Поняття та структурні особливості. Модель та структура міжнародної системи. Ієрархія міжнародної системи : несамостійні та залежні території, малі держави, середні держави, великі держави, домінуючі наддержави. Типи міжнародних систем. Три типи глобальних міжнародних систем: монополярна, біполярна, мультиполярна. Фази розвитку міжнародної системи: виникнення, зміцнення, розквіт, занепад. Основні наддержави та чинники їхньої могутності. Стани існування міжнародних систем: статистичний, трансформаційний, турбулентний.

Тема 5. Історична еволюція міжнародних систем

Загальна характеристика історичної еволюції міжнародних систем. Історичні етапи розвитку міжнародних відносин, як форми соціальних відносин. Довестфальський період – від появи держав до 1648 року. Характерна роздрібленість учасників МВ. Безсистемність взаємодій цивілізацій (Вавілонська, Єгипетська, Індійська, Римська, Китайська, Перська, Грецька). Головні прояви взаємодії – короткочасні збройні сутички. Історія конкуруючих імперій. Передумови та становлення Вестфальської системи міжнародних відносин. Вестфальська система міжнародних відносин, основні характеристики. Віденський конгрес. Становлення та особливості Віденської системи міжнародних відносин. Причини її кризи в середині ХІХ ст.

Тема 6. Формування та основні засади Версальсько-Вашингтонської та Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин.

Причини та наслідки Першої світової війни. Дипломатична боротьба під час Паризької мирної конференції 1919–1920 рр. та формування нової геополітичної карти світу. Конференція у Сан-Ремо 1920 р. Підготовка та укладення американо-німецького договору 1921 р. Міжнародна конференція у Вашингтоні 1921–1922 рр. та завершення формування Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин. Конфліктний характер Версальсько-Вашингтонської системи. Біполярна Ялтинсько-Потсдамська система (1945-1991р.р) міжнародних відносин як наслідок другої світової війни та її особливості. Розподіл сфер впливу і прагнення порушення рівноваги. Децентралізація насильства. Гельсінські угоди. «Холодна війна». Світ після «холодної війни». Російсько-українська війна як початок формування нової міжнародної біполярної системи.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ТА ПАРАДИГМИ У ДОСЛІДЖЕННІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Тема 7. Головні напрями в теорії міжнародних відносин.

Проблема класифікації наукових концепцій. Принципи класичної школи теорії міжнародних відносин. Наукові концепції та сутність ідеалізму. Політичний реалізм. Принципи основи теорії політичного реалізму Г. Моргентау: принцип залежності реальних явищ і процесів у сфері політики; принцип ототожнення інтересу і сили; принцип нестабільності інтересу та його змінності; принцип незастосовності моралі; принцип нетотожності моралі окремої нації з універсальними моральними законами; принцип автономності зовнішньої політики. Неореалізм та неолібералізм. Принципові розбіжності між неореалізмом та неолібералізмом.

Тема 8. Теорії міжнародного середовища.

Теорії міжнародного детермінізму та геополітика. Основні первинні та похідні або вторинні закони відносин між державами. Закони просторового зростання держав Ф. Ратцеля. Геополітична схеми світу Маккіндера. Расово-

антропологічні теорії. Марксизм і неомарксизм. Матеріалістичне розуміння історії: Вчення про суспільно-економічні формації: первісну, рабовласницьку, феодальну, капіталістичну. Неомарксизм (структуралізм, або глобалізм). Взаємодії між державами за Е. Валлерстайном. Цивілізаційні теорії. Світові цивілізації в концепції С. Гантінгтона: західна, латиноамериканська, православна (східнослов'янська), ісламська, індуїстська, буддистська, китайська, японська. Типи цивілізацій за Е. Тофлером. аграрна, промислова, інформаційна.

Тема 9. Міжнародні конфлікти.

Проблеми дефініювання міжнародних конфліктів. Типи міжнародних конфліктів. Міжнародні конфлікти (за Й. Гальтунгом). Типи конфліктів (за А. Рапопортом). Фази міжнародних конфліктів. Динаміка фаз міжнародного конфлікту: максимальне напруження, критичне напруження. Три основні фази конфлікту: загострення, ескалація, деескалація. Проблема розв'язання воєнних конфліктів. Засоби запобігання спалаху воєнного конфлікту: міжнародне посередництво та превентивна дипломатія. Національна та міжнародна безпека. Цілі держави у сфері національної безпеки: самозбереження, територіальна інтегральність, політична незалежність і свобода дій у міжнародному середовищі, якість життя.

П'ять типів систем міжнародної безпеки (за Р. Зембою): унілатеральна; рівновага сил; блокова система; система колективної безпеки; коопераційна система безпеки.

Проблеми наукового визначення та інтерпретації поняття «міжнародний порядок». Основні підходи до наукового дослідження міжнародного порядку – нормативно – правовий та структурно – функціональний. Структура міжнародного порядку.

Тема 10. Мирне співіснування та міжнародна співпраця.

Зміст понять «мирне співіснування» та міжнародна співпраця. Принципи міжнародного права: принцип суверенної рівності держав; принцип незастосування сили; принцип мирного розв'язання спорів; принцип невтручання у внутрішні справи держав; принцип територіальної цілісності держав; принцип непорушності кордонів; принцип поваги до прав людини; принцип рівноправності й самовизначення народів; принцип добросовісного виконання зобов'язань згідно з міжнародним правом. Найважливіші форми міжнародної співпраці.

Тема 11. Міжнародні політичні комунікації

Міжнародні політичні комунікація: суть та ознаки. Місце та роль міжнародної комунікації в світовому інформаційному просторі. Стратегічні комунікації. Види міжнародної комунікації: традиційна дипломатія, публічна дипломатія, медіа-дипломатія, віртуальна (мережева) дипломатія, іміджева дипломатія, культурна дипломатія. Іміджева дипломатія та брендинг держави. Комунікаційна політика Європейського Союзу: функції, суб'єкти, об'єкти, зміст. Інформаційна діяльність інституцій Європейського Союзу. Комунікаційна політика інституцій Європейського Союзу - Європейської комісії,

Європарламенту та Ради Європейського Союзу. Медіа-висвітлення політики ЄС на національному рівні. Мовна політика Європейського Союзу. Мовна політика Європейського Союзу

4. Структура залікового кредиту дисципліни „Історія і теорія міжнародних відносин ”

Денна форма

Змістовні модулі і теми	Кількість годин					Конт- рольні заходи
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуаль на робота	Тренінг, КПЗ	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ІСТОРИЧНІ ТА ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НАУКИ ПРО МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ						
Тема 1. Історія і теорія міжнародних відносин у системі суспільних наук.	2	2	8			
Тема 2. Міжнародні відносини як суспільно-історичний феномен.	4	4	8	1	4	Поточне опитуван ня
Тема 3. Структура міжнародних відносин.	2	2	7			
Тема 4. Міжнародні системи.	2	2	7			
Тема 5. Історична еволюція міжнародних систем	2	2	7			
Тема 6. Формування та основні засади Версальсько-Вашингтонської та Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин.	4	4	8			
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ТА ПАРАДИГМИ У ДОСЛІДЖЕННІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН.						

Тема 7. Головні напрями в теорії міжнародних відносин.	2	2	8	1	4	
Тема 8. Теорії міжнародного середовища.	2	2	7			Поточне опитування
Тема 9. Міжнародні конфлікти	4	4	7			
Тема 10. Міжнародні політичні комунікації	2	2	8			
Тема 11. Мирне співіснування та міжнародна співпраця.	2	2	9	1		
Разом	28	28	83	3	8	

**Структура залікового кредиту дисципліни «Історія та теорія міжнародних відносин»
(заочна форма навчання)**

Змістовні модулі та теми	Кількість годин		
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Тема 1. Історія і теорія міжнародних відносин у системі суспільних наук.	1	1	12
Тема 2. Міжнародні відносини як суспільно-історичний феномен.	1	1	12
Тема 3. Структура міжнародних відносин.			13
Тема 4. Міжнародні системи.			13
Тема 5. Історична еволюція міжнародних систем	1		12
Тема 6. Формування та основні засади Версальсько-Вашингтонської та Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин.	1		12
Тема 7. Головні напрями в теорії міжнародних відносин.	1	1	12
Тема 8. Теорії міжнародного середовища.	1		13

Тема 9. Міжнародні конфлікти	1		13
Тема 10. Міжнародні політичні комунікації	1	1	13
Тема 11. Мирне співіснування та міжнародна співпраця.			13
Разом	8	4	138

5. Тематика практичних занять

Тема 1. Теорія міжнародних відносин у системі суспільних наук.

Мета: Розкрити взаємозв'язок і взаємодію історії та теорії міжнародних відносин як суспільної науки та наукову природу теорії міжнародних відносин. Проаналізувати роль та місце історії та теорія міжнародних відносин у системі суспільних наук, поняття і категорії історії та теорії міжнародних відносин.

Питання для обговорення

1. Теоретичні основи науки про міжнародні відносини.
2. Завдання та функції історії та теорії міжнародних відносин.
Джерельна база дослідження.
3. Категоріальний апарат історії і теорії міжнародних відносин.

Тема 2. Міжнародні відносини як суспільно-історичний феномен.

Мета: Проаналізувати сутність і найважливіші особливості міжнародних відносин та особливі риси внутрішніх та міжнародних відносин. З'ясувати відмінності між поняттями «учасник», «актор», «партнер», «фактор», «сторона», «суб'єкт міжнародного права». Проаналізувати типологія та функціональні особливості суб'єктів міжнародних відносин та співвідношення інтересу та цілі.

Питання для обговорення

1. Сутність міжнародних відносин.
2. Найважливіші особливості міжнародних відносин.
3. Учасники міжнародних відносин.
4. Типологія та функціональні особливості суб'єктів міжнародних відносин.
5. Інтереси та цілі діяльності учасників міжнародних відносин.

Тема 3. Структура міжнародних відносин.

Мета: Розкрити структурні особливості міжнародних відносин та видова структура міжнародних відносин. Проаналізувати стани в світовій політиці: стан мирного співіснування, стан конфронтації, стан конфлікту та функції дипломатії та форми дипломатичної діяльності. Порівняти особливості та специфіку міжнародних економічних відносини та міжнародних відносини у сфері культури та міжнародних відносини у сфері інформації. Охарактеризувати форми міжнародних відносин.

Питання для обговорення

1. Видова структура міжнародних відносин.
2. Зовнішньополітичні відносини.
3. Міжнародні економічні відносини.
4. Міжнародні відносини у сфері культури.
5. Міжнародні відносини у сфері інформації.
6. Форми міжнародних відносин.

Тема 4. Міжнародні системи.

Мета: Розкрити сутність, модель та структура міжнародної системи, підсистеми внутрішньої структури системи міжнародних відносин. З'ясувати роль, яку виконує ієрархія міжнародних систем та її найважливіші закономірності. Охарактеризувати типи міжнародних систем та особливості та закономірності еволюції міжнародних систем.

Питання для обговорення

1. Поняття та структурна міжнародних систем.
2. Ієрархія міжнародних систем та її найважливіші закономірності.
3. Типи міжнародних систем.
4. Особливості та закономірності еволюції міжнародних систем.

Тема 5. Історична еволюція міжнародних систем

Мета: Розкрити загальну еволюції міжнародних систем. Проаналізувати сутність і передумови, причини виникнення Вестфальської та Віденської міжнародних систем. З'ясувати їхнє значення в історії міжнародних відносин, проаналізувати причини їхнього краху.

Питання для обговорення

1. Загальна характеристика історичної еволюції міжнародних систем. Довестфальський період (від появи держав до 1648 року)
2. Вестфальська система міжнародних відносин та її основні характеристики та значення.
3. Віденський конгрес. Становлення Віденської системи міжнародних відносин її особливості, та причини кризи в середині XIX ст.

Тема 6. Формування та основні засади Версальсько-Вашингтонської та Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин.

Мета: Розкрити сутність і передумови, причини виникнення, Версальсько-Вашингтонської та Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин. З'ясувати їхнє значення в історії міжнародних відносин, проаналізувати причини їхнього краху.

Питання для обговорення

1. Наслідки Першої світової війни як основна причина та передумови формування Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин.
2. Конфліктний характер Версальсько-Вашингтонської системи як причина її краху.

3. Біполярна Ялтинсько-Потсдамська система (1945-1991р.р) система міжнародних відносин.
4. Світ після «холодної війни». Російсько-українська війна як початок формування нової міжнародної системи.

Тема 7. Головні напрями в теорії міжнародних відносин.

Мета: Розглянути основні теорії міжнародних відносин. Проаналізувати наукові концепції та сутність ідеалізму, принципи основи теорії політичного реалізму. З'ясувати особливості неореалізму та неолібералізму та їх принципові розбіжності.

Питання для обговорення

1. Еволюція ідеалістичних концепцій міжнародних відносин.
2. Становлення реалістичних теорій міжнародних відносин.
3. Особливості течій неолібералізму та неореалізму.
4. Модерністські теорії міжнародних відносин.

Тема 7. Теорії міжнародного середовища.

Мета: Розкрити місце і роль теорії міжнародного детермінізму та геополітики. Проаналізувати особливості расово-антропологічних теорій. Охарактеризувати марксизм і неомарксизм. традиційні політичні інститути як вищий рівень сформованості політичної культури. З'ясувати специфіку цивілізаційних теорій.

Питання для обговорення

1. Теорії міжнародного детермінізму та геополітика. Геополітичні теорії міжнародних відносин.
2. Расово-антропологічні теорії.
3. Марксизм і неомарксизм.
4. Цивілізаційні теорії.

Тема 9. Міжнародні конфлікти.

Мета: Проаналізувати проблеми дефініювання міжнародних конфліктів. Розглянути типи міжнародних конфліктів. З'ясувати специфіку фаз міжнародних конфліктів та сучасні проблеми розв'язання воєнних конфліктів. Проаналізувати сутнісні риси проблеми наукового визначення та інтерпретації поняття «міжнародний порядок».

Питання для обговорення

1. Проблеми дефініювання міжнародних конфліктів.
2. Типи міжнародних конфліктів.
3. Фази міжнародних конфліктів.
4. Проблеми розв'язання воєнних конфліктів.
5. Проблеми наукового визначення та інтерпретації поняття «міжнародний порядок».

Тема 10. Міжнародні політичні комунікації

Мета: Розкрити сутність міжнародних політичних комунікацій. Проаналізувати їх види, місце та роль міжнародних комунікативних технологій в світовому інформаційному та політичному просторі.

Питання для обговорення:

1. Міжнародні політичні комунікація: суть та ознаки.
2. Типологія міжнародних комунікативних технологій.
3. Публічна та культурна дипломатія в контексті міжнародних політичних комунікацій.
4. Медіа та віртуальна дипломатія в контексті міжнародних політичних комунікацій.
5. Іміджева дипломатія та брендинг держави.

Тема 11. Мирне співіснування та міжнародна співпраця.

Мета: Розкрити зміст понять «мирне співіснування» та міжнародна співпраця. Розглянути найважливіші форми міжнародної співпраці. Проаналізувати типи міжнародних відносин.

Питання для обговорення

1. Зміст понять «мирне співіснування» та міжнародна співпраця.
2. Найважливіші форми міжнародної співпраці.
3. Типи міжнародних відносин.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання з дисципліни «Теорія міжнародних відносин» виконується самостійно кожним студентом на основі засвоєння програмного матеріалу. КППЗ охоплює усі основні теми дисципліни. Метою виконання КППЗ є оволодіння навичками застосування політичних знань у суспільному житті. КППЗ оформляється у відповідності із встановленими вимогами. Виконання КППЗ є одним із обов'язкових складових модулів залікового кредиту з «Теорія міжнародних відносин».

Тематика КППЗ

1. Поняття теорії у міжнародно-політичній науці.
2. Структурні елементи теорії міжнародних відносин.
3. Головні категорії з курсу «Теорія міжнародних відносин».
4. Генеза теорії міжнародних відносин.
5. «Канонічні» парадигми в теорії міжнародних відносин.
6. Реалістична традиція у теорії міжнародних відносин.
7. Геополітичний аналіз міжнародних відносин.
8. Німецька школа геополітики: загальна характеристика.
9. Англосаксонська школа геополітики: загальна характеристика.
10. Лібералістична традиція у теорії міжнародних відносин.
11. Марксистська традиція у теорії міжнародних відносин.
12. Внесок модерністів у міжнародно-політичну науку.
13. Проблема «великих дискусій» в теорії міжнародних відносин.
14. Перша «велика дискусія» в теорії міжнародних відносин.
15. Друга «велика дискусія» в теорії міжнародних відносин.
16. Третя «велика дискусія» в теорії міжнародних відносин.
17. Основні положення дискусії між неореалізмом та неолібералізмом.
18. Постпозитивізм в теорії міжнародних відносин.
19. Французька школа міжнародно-політичної теорії.
20. Американська школа міжнародно-політичної теорії.
21. Німецька школа міжнародно-політичної теорії.
22. Вітчизняна школа міжнародно-політичної теорії.

23. Проблема методу у теорії міжнародних відносин.
24. Експлікативні методи у вивченні міжнародних відносин.
25. Контент-аналіз як методика дослідження міжнародних відносин.
26. Івент-аналіз як методика дослідження міжнародних відносин.
27. Методи аналізу ситуації.
28. Прогностичні методи дослідження міжнародних відносин.
29. Верифікація прогнозів.
30. Системний підхід до аналізу міжнародних відносин.
31. Типологія міжнародних систем.
32. Аналіз процесу прийняття зовнішньополітичних рішень.
33. Цивілізаційний підхід до вивчення міжнародних відносин.
34. Поняття міжнародного співробітництва.
35. Типологія міжнародного співробітництва.
36. Поняття інтеграції у міжнародно-політичній науці.
37. Типологія інтеграційних співтовариств у сучасному світі.
38. Поняття міжнародного конфлікту.
39. Підходи до вивчення міжнародних конфліктів.
40. Структура міжнародного конфлікту.
41. Етапи міжнародного конфлікту.
42. Типологія міжнародних конфліктів.
43. Механізми врегулювання міжнародних конфліктів.
44. Стили ведення міжнародних переговорів.
45. Концепції безпеки.
46. Поняття «міжнародне середовище».
47. Типологія міжнародного середовища.
48. Складові міжнародного середовища.
49. Поняття глобалізації у міжнародно-політичній теорії.
50. Складові процесу глобалізації.
51. Дискусія щодо наслідків глобалізації у міжнародно-політичній науці.
52. Співвідношення права і моралі у міжнародних відносинах.
53. Учасники міжнародних відносин.
54. Соціальні основи міжнародного порядку.
55. Перспективи розвитку нового міжнародного порядку.
56. Україна в сучасних міжнародних відносинах.

7. Самостійна робота студентів

№ п/п	Тематика
1	Тема 1. Теорія міжнародних відносин у системі суспільних наук.
2	Тема 2. Міжнародні відносини як суспільно-історичний феномен
3	Тема 3. Структура міжнародних відносин.
4	Тема 4. Міжнародні системи.
5	Тема 5. Історична еволюція міжнародних систем

6	Тема 6. Формування та основні засади Версальсько-Вашингтонської та Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин.
7	Тема 7. Головні напрями в теорії міжнародних відносин.
8	Тема 8. Теорії міжнародного середовища..
9	Тема 9. Міжнародні конфлікти.
10	Тема 10. Міжнародні політичні комунікації
11	Тема 11. Мирне співіснування та міжнародна співпраця.

8. Організація та проведення тренінгу

Тренінг (training) – це запланований процес модифікації (зміни) відношення, знання чи поведінкових навичок того, хто навчається, через набуття навчального досвіду з тим, щоб досягти ефективного виконання поставлених завдань в одному із видів діяльності або в певній галузі. Основні форми тренінгів які використовуються у викладанні політології: інтелектуальна гра «Дебати», інноваційна гра, ділова гра.

Тематика тренінгів

- 1.Інтелектуальна гра «Дебати» на тему: «Механізми врегулювання міжнародних конфліктів».
- 2.Інноваційна гра на тему: «Шляхи та умови мирного співіснування та міжнародної співпраці».

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Теорія міжнародних відносин» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- реферати, есе;
- оцінювання результатів КППЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- ректорська контрольна робота;
- екзамен;

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Історія та теорія міжнародних відносин» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4 (екзамен)
20%	20%	20%	40%
1. Усне опитування під час заняття (6	1.Усне опитування під час заняття (5	1. Написання КППЗ, яке включає вибір теми, складання	1. Відповідь на 2 питання , кожне з яких

тем по 10 балів = 60 балів) 2. Письмова робота = 40 балів	тем по 10 балів = 50 балів) 2. Письмова робота = 50 балів	плану, написання роботи = 70 балів . 2. Захист КПЗ = 30 балів	= 40 балам, а у підсумку = 80 балів 2.Розв'язання 10 тестів по 2 бали кожний = 20 балів.
---	---	--	---

Шкала оцінювання:

За шкалою Університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	Відмінно	A (відмінно)
85-89 75–84	добре добре	B (дуже добре) C (добре)
65-74 60–74	задовільно задовільно	D (задовільно) E (задовільно)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34	незадовільно	F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ п/п	Найменування	Номер теми
1	Мультимедійне забезпечення викладання лекцій (проектор; <i>on-line</i> платформи: <i>ZOOM</i> ;	1-11
2	Система дистанційного навчання ЗУНУ <i>moodle.wunu.edu.ua</i>	1-11
3	Пакет прикладних програм базових інформаційних технологій: <i>MS Office</i>	1-11
4	Телекомунікаційне програмне забезпечення (<i>Internet Explorer, Opera, Google Chrome, Firefox</i>)	1-11

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література :

- Гелей С. Д., Рутар С. М. Політологія: навч. посіб. 8-ме вид. К.: Центр навчальної літератури, 2019, 348с.
- Дробот Г. А. Світова політика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://stud.com.ua/29607/politologiya/svitova_politika

3. Орлик В. Як війна Росії проти України змінила світ. НІСД, URL:<https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/yak-viy-na-rosiyi-proty-ukrayiny-zminyla-svit>
4. Кононенко С.В. Форми політологічного розуміння міжнародних відносин. Монографія. НАН України, Ін-т всесвітньої історії. К., 2018. 899 с
5. Корсунський С. Зовнішня політика в епоху трансформацій. К.; Vivat, 2020. 256
6. Кириченко В.М. Політичні системи світу: кредитно-модульний курс. ЦУЛ, 2020. 218 С. 2018. 208 с.
7. Лісовський Ю.П., Лісовський П.М. Політика міжнародних відносин. Навч. посіб. К.; Університет «Україна», 2021. 350с.
8. Політологія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 540 с
9. Політологія: підручник / [М. П. Требін та ін.]; за ред. проф. М. П. Требіна; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2018. 460 с.
10. Седляр Ю. О. Аналіз та прогнозування зовнішньої політики: навчальний посібник. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2010. 272 с.
11. Седляр Ю. О. Держава на міжнародній арені на початку ХХІ ст. (до проблеми ерозії Вестфальської політичної структури світу). Актуальні проблеми міжнародних відносин: 36 наук праць. Вип. 99, частина II. К.: Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин, 2011. С. 45-55.
12. Седляр Ю. О. Міжнародні санкції у світовій політиці: теорія і практика. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили. 2013. 412 с.
13. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика : навч. посіб. / М. П. Требін, Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна та ін. – Харків : Право, 2016. – 540 с.
14. Токовенко О. С., Третяк О. А. . Історія зарубіжних політичних вчень. Дніпро: Вид-во Дніпропетровського національного у-ту імені Олеся Гончара, 2018. 204с.
15. Томахів В.Я. Політологія. Навчальний посібник. Вид. друге. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. 228 с.
16. Цимбалістий В. Ф. Теорія міжнародних відносин: навч. Посіб. Вид.3-тє . доповн. та випр. Львів: Новий світ – 2000, 2010. 360 с.
17. Шепелєв М. А Теорія міжнародних відносин: підручник. К.: Вища школа, 2014. 622 с.
18. Шляхтун П. Політологія (теорія та історія політичної науки). К.: Центр учбової літератури, 2021, 472 с.
19. Шергін С.О. Політологія міжнародних відносин : Навч. посіб. К.; ЦУЛ, 2019, 256 С.

Додаткова:

20. Аджемоглу Дарон, Робінсон Джеймс. Чому нації занепадають. К: Наш формат, 2016. 440 с.
21. Арон Р. Мир і війна між націями. К., Юніверс, 2000. 688 с.
22. Бадью А. Похвала політиці./пер. З фр. А.Рєпи. Київ:Ніка-Центр, 2021.224с.
23. Батлер- Боудон Т.50 видатних творів. Політика.Пер. з англ. К.: КМ-Букс, 2022. 544с.
24. Бжезінський З. Вибір. Світове панування чи світове лідерство. К.: Києво-Могилянська академія, 2006. 204 с.
25. Бжезінський Збігнєв. Велика шахівниця. Американське панування та його геостратегічні імперативи. Київ: Фабула 2019. — 236 с.
26. Бжезінський З. Україна у геостратегічному контексті / З. Бжезінський. Київ : ВД "Києво-Могилянська академія", 2006. – 102 с.
27. Гантінгтон Семюель. Політичний порядок у мінливих суспільствах./ пер. з англ. Тарас Цимбал. Київ: Наш формат, 2020, 448
28. Домінік Муазі. Геополітика емоцій. Як культури страху, приниження та надії змінюють світ. L: Брайт Букс, 2018. 184 с.
29. Дорошко М. І. Неоголошені війни Росії проти України у ХХ - на початку ХХІ ст. Причини і наслідки. К: Ніка-Центр, 2018, 196 с.
30. Єрмоленко В. Плинні ідеології. Ідеї та політика в Європі ХІХ-ХХ століть. К.: Дух і літера, 2018. 480 с

31. Зовнішня політика та політика безпеки після оновлення влади: послідовність, зміни, перспективи. Київ : Центр Разумкова; Заповіт, 2019. 46 с.
32. Карпчук Н.П. Міжнародна інформація та суспільні комунікації: навч. посіб. для студ. закл. вищ. освіти. Луцьк, 2018. 514 с.
33. Кіссінджер Генрі. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті. К.; Наш формат. 2017. 320 с.
34. Магда Є. М. Гібридна агресія Росії. Уроки для Європи. К: Каламар, 2017, 268 с.
35. Магда Є. М., Водотика Т. І. Ігри відображень. Якою бачить Україну світ. К: Vivat, 2016. 352 с.
36. Майкл Вулфф. Вогонь і лють. Всередині Білого дому Трампа. К: #книголав, 2018. 480 с.
37. Мойсес Наїм. Занепад влади: Від владних кабінетів до полів битви й церков, а потім і до держави, або чому сьогодні бути при владі означає зовсім інше, ніж колись. К. : BookChef, 2017. 512 с.
38. Підлущкий О. Лідери, що змінили світ. Харків: Фоліо, 2022. 314 с.
39. Фергюсон Ніл. Площі та вежі. Соціальні зв'язки від масонів до фейсбуку / пер. з англ. К. Наш формат, 2018. 376 с.
40. Френсіс Фукуяма. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції. К: Наш формат, 2018. 576с.
41. Фукуяма. Френсіс Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. «Наш Формат», 2019.608с.
42. Фукуяма. Френсіс. Витоки політичного порядку: Від прадавніх часів до Французької революції. К: «Наш Формат», 2018.576 с.
43. Хаас Р. Розхитаний світ. Зовнішня політика Америки і криза старого ладу / Пер. з англ. М. Климчука. Київ, Основи, 2019. 376 с.
44. Ювал Ной Харарі. 21 урок для 21-го століття. К: Book Chef, 2018. 416 с.
45. Fioretos Orfeo, Falleti Tullia G. The Oxford Handbook of Historical Institutionalism. Oxford University Press, 2016. 843 p.
46. Freedman Michael. The Political Theory of Political Thinking: The Anatomy of a Practice. Oxford University Press, 2013. 358 p.
47. Heywood A. Political Theory: An Introduction 3rd edition. Palgrave Macmillan, 2005. 432 p.
48. Hoffman John. A Glossary of Political Theory Stanford Law and Politics, 2007.160 p.
49. Leopold David, Stears Marc. Political Theory: Methods and Approaches .Oxford University Press, 2008. 224 p.
50. Palti Elías Jose. An Archaeology of the Political: Regimes of Power from the Seventeenth Century to the Present. Columbia University Press, 2017. 264 p
51. Топ-10 збройних конфліктів у 2020 році URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/02/14/infografika/svit/top-10-zbrojnyx-konfliktiv-2020-roczni>
52. Філоненко М. Міжнародні політичні конфлікти: пошук ефективних моделей врегулювання. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/52034>

Інформаційні ресурси

1. Безкоштовні електронні підручники онлайн «Гуманітарні науки» (<http://www.chitalca.html>).
2. Інтернет-ресурси за дисципліною політологія (www.eprints.kname.edu.ua/5463/)
3. Політика - Вікіпедія (www.uk.wikipedia.org/wiki/Політика)
4. Політологія – Вікіпедія (www.uk.wikipedia.org/wiki/Портал)
5. Політологія. Учбовий мінімум для складання іспиту (www.lib.mdpu.org.ua/ebook/politologiya/eBook)
6. Політологія: електронний каталог www.ecatalog.mk.ua/.../cgiirbis_64.exe?

7. Політологія: Електронний підручник (www.knuba.edu.ua/doc/politic/polit_sys.pdf)
8. Політологія: Онлайн –бібліотека (www.nbu.gov.ua/webnavigator/politics)
9. Політологія:Мультимедійний підручник (www.naiu.kiev.ua/books/mnp)
10. Сайт альманаху «Грані» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.grani.org.ua/>
11. Сайт журналу «Віче» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.viche.info/>
12. Сайт журналу «Нова парадигма» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.novaradigma.org.ua/>
13. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ipiend.gov.ua/>
14. Сайт наукового вісника «Гілея» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gileya.org.ua/>
15. Сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/>
16. Сайт Національної Парламентської бібліотеки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nplu.kiev.ua/>
17. Сайт Українського незалежного центру політичних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ucipr.kiev.ua/>
18. Сайт Українського незалежного центру політичних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ucipr.kiev.ua/>
19. Сайт Українського центру політичного менеджменту – <http://www.politik.org.ua>
20. European Journal of Political Research <http://www.wkap.nl/prod/j/0304-4130>